

...и Смерть
2-я эта газета должна быть
4.05.2014. А.Х. Кадыров

ОРДЕН «ЗА ЗАСЛУГИ
ПЕРЕД УММОЙ» 1 СТЕПЕНИ

ИСЛАМАН ЗІАЬНАРШ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ РЕЛИГИОЗНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКАЯ ГАЗЕТА «ЗОРИ ИСЛАМА»

ВЫХОДИТ С 6-ГО НОЯБРЯ 1990 ГОДА

ПЕРВАЯ РЕЛИГИОЗНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКАЯ ГАЗЕТА В СССР

ГЛАВНОЕ

КОМИССИЯ НМИЦ ФПИ МИНЗДРАВА РОССИИ ПОЛОЖИТЕЛЬНО ОЦЕНИЛА ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКУЮ ОБСТАНОВКУ В ЧР

Эпидемиологическая обстановка и уровень организации медицинской помощи в Чеченской Республике находятся на благоприятном уровне.

Соответствующие выводы экспертной группы Национального медицинского исследовательского центра фтизиопульмонологии и инфекционных заболеваний (НМИЦ ФПИ) стали из-

вестны в ходе заседания регионального Оперативного штаба по борьбе с коронавирусной инфекцией.

Заседание провел Глава ЧР Рамзан Кадыров. В нем приняли участие депутат Государственной Думы РФ Адам Делимханов, Председатель Правительства ЧР Муслим Хучиев, Председатель Парламента ЧР, руководитель Оперативного штаба

Магомед Даудов и другие ответственные лица, - сообщает пресс-служба Главы и Правительства ЧР.

Как доложил Р. Кадырову министр здравоохранения ЧР Эльхан Сулейманов, в Чеченской Республике продолжает наблюдаться динамика по снижению числа больных новой коронавирусной инфекцией. Он также подчеркнул, что комиссия НМИЦ ФПИ,

работающая в республике уже несколько дней, положительно оценивает эпидемиологическую обстановку и уровень организации медицинской помощи в регионе.

Глава республики в свою очередь добавил, что своевременно принятые ограничительные меры, а также понимание со стороны населения серьезности ситуации позволили избежать негативных сценариев развития пандемии.

«При этом население очень четко придерживалось рекомендаций врачей, соблюдало меры предосторожности - во многом это способствовало тому, что люди у нас болеют реже. Причем у большинства жителей болезнь прошла бессимптомно, и у них уже выработались антитела», - отметил он.

Р. Кадыров также добавил, что в случае необходимости в медицинских учреждениях предусмотрена возможность развернуть 1200 коек, но в данный момент в этом нет никакой нужды имеющийся коечный фонд свободен на 44%.

Также в ходе заседания

Оперштаба Глава региона интересовался ходом вакцинации жителей республики старше 60-летнего возраста.

Как рассказал М. Даудов, в этом направлении уже есть ощутимый результат.

«Только за минувшие выходные прививку от коронавируса получили свыше 350 человек пожилого возраста. Теперь их количество возросло до 1470. На этой рабочей неделе данный показатель должен существенно возрасти. Прививочная кампания будет вестись на базе 25 медицинских организаций», - сказал он.

Глава республики выразил уверенность, что в ближайшей перспективе вакцинация охватит все взрослое население, которое больше всех подвержено риску осложнения от новой коронавирусной инфекции.

«Уверен, в ближайшее время мы сумеем обезопасить всех людей пожилого возраста от коронавирусной инфекции. Для этого мы будем делать все возможное», - сказал он.

Магомед Нацуров

ОБ ИММУНИЗАЦИИ ПРОТИВ НОВОЙ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ ГРАЖДАН СТАРШЕ 60 ЛЕТ

В соответствии с приказом Министерства здравоохранения Российской Федерации от 03.02.2021г. №47н «О внесении изменений в календарь профилактических прививок по эпидемическим показаниям, утвержденный приказом Министерства здравоохранения Российской Федерации от 21 марта 2014г. №125н» лица в возрасте 60 лет и старше относятся к приоритету 1-го уровня для иммунизации против новой коронавирусной инфекции, вызванной вирусом SARS-CoV-2. Приоритет вакцинации лиц

старше 60 лет связан со многими причинами, одна из них — это неустойчивая иммунная система. В данном возрасте иммунная система, столкнувшись с незнакомым для нее вирусом, не может быстро и адекватно ответить на него. У нее просто нет для этого резервных возможностей. У пациентов с сердечно-сосудистыми заболеваниями, сахарным диабетом, заболеваниями бронхолегочной системы, онкологическими заболеваниями и рядом других хронических заболеваний коронавирусная инфекция протекает

достаточно тяжело. В то же время у пожилых часто эти болезни сочетаются. И, конечно, это многократно увеличивает риск тяжелого течения.

В связи с чем Управление Роспотребнадзора по Чеченской Республике призывает граждан в целях сохранения жизни и здоровья провести себе и своим близким, особенно лицам старшего поколения, вакцинацию против COVID-19.

Будьте здоровы!

Управление
Роспотребнадзора по ЧР

ТИАРИКЪАТ

(Юльхъ 2021 шеран
4-чу номерехъ)

ТАСАВВУФ ШЕГА ХЪАШТО ЙОЛУШ ИЛМА ХИЛАР

Бусалба динан историн юьхьхъ вай хъавсича, вайна карадо, тасаввуф — шегачлога хъашто йолуш илма хилар. Цо, историн йохалла, динан дог, цуьнан бух ларбина, къаьсттина, тлемаш барца

кхиболу мехкаш схабаьхначул тлаьхъа цуьнан хъехам баржийна. Йохк-эцар лелорца я муьлххачу кхечу аглор — тасаввуфан Исламнах хлара дин дуьненан массо майлге (малх-бале, малхбузе, кылба, кылбаседа) длакхачорна тлехъ болх бина. Оцу тлехъ коьрта белхачой хилла уьш, оцу новкъаьх члога лувра халонаш лайна цара. И болх цара атта ма ца бира, шайн члогалу ийманна тледоглна долчу тасаввуфо а,

церан нийсачу дегатешамо а, уьш Аллахламан нийсачу новкъа нисбаларо а, церан члогалу лама, собаро а бен. Тлакха цара атта лайра шайна тлелитталуш йолу халонаш; шашь бинчу белхан кхиаме жам! шайна гича, уьш баккхийбера шашь къаьхегарна.

Шайна дувхало ян цхьаннан ницкъ ца кхаьчначу монголийн-тлелалойн эскарна дувхало ян, уьш юхатоха, уьш лаьхкина дабахийта ницкъ кхаьчна тасаввуфан Исламнехан. Иза — тасаввуфан беркате кхайкхамаш церан пачахьийн, куйгалхойн, эскарна баьчанийн дегнашчу бижар баьханехъ хилла. Оцу кхайкхамаша царгару куьчлотталур доцу вуон, царгиллачу къаьмашкахъ латтош йолу кызалла диканца хийцара.

Тасаввуфан къонахаша еш хилла цхьайолу ламаш вайна йовза лааьх, Дамаскерчу Габрийн Исламнехан кхетарна декъашхо, Индера Исламнах шена тлетевжаш волчу шайх Абу аль-Хъасан ан-Надавиг ладогла деза вай.

Цо шен «Индехъ болу бусалба нах» цле йолчу жайни тлехъ оцу пачхалкхерчу тасаввуфах, нахана цунах долчуу беркатах лаьцна дийцина. Цо авла: «Баккъал а, хлара тасаввуфан охла Аллаха цхьаь варна, дог цандарна, суннатна тлаьхъабазарна, къинойх, зуламах, дог даькдадаларх тоба дарна тлехъ нахе члагло йойтуш, сийдолу гиллакхаш тлелачарна, сийсаза дерг (куралла, хьаг! оьглазла, зулам, дарж дезар) дитарна, синош цандарна, кхиорна церан безам тле бохуйтуш бара. Аллаха хьехор, Аллахламан лешна хъехам бар, шайгахъ долчуу тоам бар, кхиверг шел глеле хетар ламадора цара нахана. Аллаха везаран марзо, Иза заваран лаам члаглеш, синош цандаре, хьал дикачу аглор хийцаре церан члога безам бохуйтуш бара».

Цул тлаьхъа — церан гиллакхаша, деган цленалло, Илмано, кхетош-кхиоро, кхеташонан гуламо юькьараллехъ, адамиин дахареьхъ йитинчу лорах лаьцна дийцира цо, оцу историн хиламна тле серло тухуш долучхьадолу масалш далощ. Глазот хилла волчу шайх Ахьмадах (Дала кьинхетам бойла цунах) лаьцна дуьйцуш, цо элира: «Баккъал а, цхьанна ца боьрзучу кепарнах тлелбирзира цунна. Цхьана а шахьарна тлехъ ца велира иза, цуьнан карахула дуккха а наха тоба деш, цунна члагло еш бен. Калькутта шахьарахъ шина баттахъ Ийира иза. Цуьнга члагло еш берш багарбинча — цхьана дийнахъ эзар стагал клезиг ца хуьлара, буйса юькье яххалц длахьора члагло яр. Адамаш дукха гулделла хиларна, хлоранна члагло яйта аьтто ца хуьлара, цундела варх! я барх! чалба длаковдайора цо. Наха уьш схаьалоций, Аллахе гечдар а доьхуш, члагло йора. Хлора дийнахъ 17-зза я 18-зза и болх бар ладат дара цуьнан».

02→

ИСПАМАН НУЬРЕХЪ

МУХЪАММАД ПАЙХАМАР (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) СТИГАЛАВАККХАР

Раджаб беттан ткеь варх!олг!а буйьса ша тайпа лоруш ю бусалба нехан рузман тлехъ. Доккхачу декъана таханлерчу исламнан динан куц цу буйьсанна эьна. Тахана вай кху статья тлехъ хьахор болу хилам — Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) стигала Далла дувхьал вигар ду

Къуръан доссар а, Лайлатуль къадри буйьса а длаьйлачул тлаьхъа шозлаг!а хилам лара мегар ду и. Цундела хаа деза мел коьрту бу цу буйьсанна хилла хилам, цуьнан оила ян а эза.

Дуккха а бусалба нахана хьаь, Исраь вал-Милраж буйьсанна Делан Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) тамашийначу хьолоца Маккара Байтал-Мукьадисерчу маьждиге вигар, цул тлаьхъа стигалаваккхар. Ша хьалаьвугуш тамашийначу хиламийн теш хьобттина иза — Делан пайхамарша цхьана веттавлар, маликаш б!аьрга гар, Ялсамане, Жовьжаг!ате б!аьрга гар хилла. Цу хиламехъ угтар коьртаниг — Делаци кьамеле валар хилла.

Дела шитъеьвара бусалба нах, Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна), хьийзочу хенахъ хилла Исраь-вал-Милраж. Угтар ч!ога бусалба динна, бусалба нахана дувхьал берш Макки чохъ Къурайшаш хилла. Уьш ч!ога бусалба нахана тлаьхъабевлла, Пайхамарна (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) т!ело еш хилла. Цу хенахъ Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) угтар гергарчу нахахъ ваьлла хилла — эзаш йолчу х!усамнехъ Халиджатах, шен доладеш цхьаь бен воцуш волчу гергарчу стагах-дедех Абу Палибах.

Оцу дерриге а цу шарахъ Дела Элча (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) Тлоиф шахьара а вахана, меттигера бахархой бусалба дине кхойкхуш. Амма иза цара сийсазвина, цигара цхьа адамалла йоцу кепара лаьллина. Тлоифа бахархоша шайн бераш хьовсийна, т!улгаш дегташ, Делан пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) далла.

И берриге баланаш, сийсазалла лайначул тлаьхъа Сийлахъ волчу Аллаха!-Дала шена везачу Пайхамарна (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) коьмарша т!езцар а динна, Цунна Шен ша-тайпа Исламаташ гайтина.

Делан Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) сийлахъчу меттигашка вахана а, стигланан а, лавтан а дозанаш хедийна а ца Гийна и, Делаци кьамел дар а, цуьнан серло б!аьрга гар а хилла цуьнан.

Цу буйьсанна Делан Элча (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) даима санна Хьаьж!ца долчу ламаз дан араваьлла хилла. Жимма садаладагахъ Мухъаммад Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) д!атевжинчу хенахъ цунна т!е Жаьбраил малик деана, адамиин юьх-сибат долущ, аль-Буракъ ц!е йолуш тамашийна хьайба а далощ. Делан Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) оцу тамашийначу Дала кьоблиначу т!ехинца, цул тлаьхъа аль-Буракъ Байтал-Мукьадисе йолчуьха стигал хьалаьаелла.

Имама Муслима дуьйцу, Анаса ибн Малика дийцина Элчанан хьадис: «Сунна т!е ялийра Буракъ. Иза хьайба дара, вирал лекха а, б!арзал лоха а долущ. Иза сикха муьлххачу Исламоне кхочуш дара, б!аьрг тухучу м!аьргонехъ. Со д!авахара цу т!ехъ Байт-аль-Мукьадисе кхачалц, невкъаца Мединатехъ севцира тхо, цигахъ ас ширакалат ламаз дара.

Иштта, тхо севцира Мадьян олучу Муса Пайхамаран (Делера салам хуьлда цунна) диттана уллехъ. Цигахъ ширакалат ламаз дара ас. Цул тлаьхъа «Тур Синин» (Синай) лаьмнашна т!екхачалц, д!адахара, Муса Пайхамара (Делера салам хуьлда цунна) Делаци кьамеле вийлина хилла болчу. Цигахъ ширакалат ламаз дара ас. Цул тлаьхъа Мареман клант Гийса Пайхамар (Делера салам хуьлда цунна) дуьнен чу ваьллачу метте кхечира. Цигахъ ширакалат суннат ламаз дара ас»

Эххар Делан Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) аль-Акса маьждиге д!акхечира. Цигахъ цуьнга хьобькуш лаш вара 124 эзар Делан пайхамар. Оцу берриге пайхамарашна хьалха ваьлла, Мухъаммад Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) ламаз дара.

Дала Шен Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна), хьалаьвигна Шена дувхьал. Некъаца баккхийберца иза т!езина маликаша а, д!абаханчу пайхамарша а. Уьш и варе хьуьсуш лаш хилла.

Хала ду т!екхиа, х!ун оила хилла-те Делан Элчанан (Делера салам-маршалла хуьлда цунна), шен вежаршца-пайхамарша и цхьана кхетачу хенахъ, царах х!ора а бала хьегна вара Шен заманхой баьхана долущ. Цара ч!ога боккхачу ларамца т!ейицира Мухъаммад Пайхамар (Делера салам-маршалла хуьлда цунна), кьурайшаша ца бина болчу. Пайхамарша маршалла хьобттура : «Маршалла ду хьобьга беркате, ц!ена Пайхамар, беркате, ц!ена Ваша!». Адам Пайхамара (Делера салам хуьлда цунна), маршалла хьабтира: «Марша вог!ийла хьо, беркате, ц!ена клант!».

Делан Элчанна (Делера салам-маршалла хуьлда цунна), ялсамани а, жовьжаг!ати а гайтина, цул тлаьхъа цо сик-сикха шен асхьабашна юьйцуш хилла йолу. Тлаьхъара Пайхамарна Делаци кьамеле вала сийлалла кхаьчна. Мел лексара сий-ларам бина Пайхамаран, мел эсала, тийна хилла И!

Оцу буйьсанна Дала т!едиллина хилла бусалба нахана парза ламаз. Бусалба стаг ламазна т!ехъ Делаци кьамеле волуш а, цунна герга хуьлуш а ву.

Сатоссучу хенахъ Делан Элча Макки чу юха веана. Невкъаца маккахойн кьепалш гина хилла цунна, цул тлаьхъа Пайхамар стигал хьалаваккхаран тоьшалла хилла долу. Цо ма-хиллара Байтал-Мукьадисе ийицина царна. Цигахъ сик-сикха кьепалшца хуьлуш болчу совдегарша иштта и хилар кьобалдина а хилла. Хетте а боьха меттанаша Итттарш еш хилла Мухъаммадана (Делера салам-маршалла хуьлда цунна).

Оцу хиламо дагдаоуйту вайна х!ора а халонна тлаьхъа атто юй. Къаьсттина хазахеташ ду, вайн умматана хьалхаваьллачу элчанан иштта сий-ларам бар.

И тамашина хилам хууш а, гуттар дагахъ лагтош хила безаш бу.

Арзуев Алхаст

В ГАЗЕТЕ ИМЕЮТСЯ ПЕРЕВОДЫ СВЯЩЕННЫХ ПИСАНИЙ, ПОПАДАНИЕ КОТОРЫХ В НЕЧИСТОЕ МЕСТО ПО ШАРИАТУ НЕ ДОПУСКАЕТСЯ!

ТИАРИКЪАТ

◀01 Исламан шайха Ислауддинах (Дала кьинхетам бойла цунах) лаьцна дуьйцунш, цо элира: «Цуьнан заманан тӀаьххара шераш – шена чохь массо тайпана вуон белхаш, хьарам долу кьаьркьа, Йосалла, зулам, шовкье ловзарш, зинаш, и санна мел дерш лахдаларца кьаьсттина дара. Уьш наггахь бен хьахош дацара. Даккхий кьинош лотор – керсталла дар санна кхераме хетара нахана. Гуш риба (процент) яккхарца белхаш бан, закат ца лущ даьхни кьайладаккха эьхьета буййлабелира нах. Базарахь путьташ боттар, хӀума юстар-

гӀеллур дара, деганалла, шен деган хьесап дар дӀадер дара, кьайлаха йолу цамгарш яьржар яра, дегнаш, синош телхар дара, царна дарба дан лор карор вацара. Нах, бӀаьрзе хилла, дӀадердолчу дуьненан ба-хамаш лобхуш хир бара, Илманан дай сийлалла, даьхни, дарж кьуйсуш хир бара, царна тӀехь дуьне, до-залла дезаро толам боккхур бара. Шена тӀе пайхамаралла доьгӀна долчу дакьойх,– дегнаш цӀандар, нах ихьсане, кьайлаха долу фикьхӀ довзаре кхойкхуш долу мехала дакьа дӀадер дара».

на, терза озарна тӀехь ямартло яр, нах Йехабар лахделира». Цул тӀаьхьа цо элира: «Бак-кьал а, хӀара суфийш, шайхаш кхиор, цаьрца цьаьвна охьа-хийшар – нахана пайда बारे адамийн безам бохуййтуш, церан гӀуллакхе хьажарна, царна гӀо дарна тӀехь сутара веш дара».

Устаз волчу ан-Надавис (Дала кьинхетам бойла цу-нах) цул тӀаьхьа билгалдина, хӀокху хьехамаша беш болчу латкьамо, нах дине бахкаро, уьш шарлана муьтӀахь хиларо. Калькуттехь кьаьркьа, и дух-куш йолу базар дӀаьйккхина хилар. Иза Индийн йоккха шахьар, Ингалс-пачхьалкхан марказ (центр) ю. И базар сацар бахьанехь церан хьеша ценош (гостиницы) кьедели-ра; кьаьркьа доккхуш берш пачхьалкхан куййгалхошна хьалха бехказбевлира – базар дӀакьовлар, духкучуьра кьаьр-кьа сацар бахьанехь налог яла шайн ницкь ца кхочу аьлла.

Цул тӀаьхьа цо элира: «Баккьал а, шайш бахьа-нехь хӀокху яккхийчу ша-хьаршкахь дукха нах нис-тералистийн кхайкхамаша умматан дисина ийман, динца йолу уьйр дӀайоккхур яра. ТӀаккха – бусалба не-хан АллахӀаца йолу дегнийн уьйр, шен дегӀаца, юьбарал-лица гӀиллакх лардеш вахар

бинчу белхан жамӀ ду».

Оцу белхан таллам ба-ран чаккхенгахь, устаза ан-Надавис (Дала кьинхетам бойла цунах) аьлла: «Баккьал а, хӀокху суфийн шайхаша кьаьхегар бахьанехь Индийн бӀеннаш шахьаршкахь дак-кхий ИндагӀаш долу дуккха а дитташ ду, новкьа лелачу кье-палша, кӀадбеллачу некьахо-ша шайн ИндагӀехь садолуш, оцу садаӀаро гӀора далаьрца цар кхидла шайн некь беш».

Шайх Абу аль-Хьасан ан-Надавис (Дала кьинхетам бойла цунах) «РижӀалуль-фикри вад-даӀвати филь-Ислам» цӀе йолу жарна яз-дина. Суфийх, дин даржа-дарехь цара йитинчу лорах лаьцна дуьйцунш, шен кьа-мелан юьхьехь гӀараваьлла суфи, воккха муршид волу шайх Абдул-Кьодир Гилани (Дала кьайле цинийойла цуь-нан) хьахош, аьлла: «Цуьнан мажлис 70 эзар гергга стаг доьгӀура, цуьнан карахула 53ар сов жуьгтитчо, эрмалойн динехь волчу бусалба дин тӀейшира. Иштта цуьнан карахула 100 эзар сов обарго тоба дира, цуьнан гӀап тоба дечарна, цӀагӀо есарна даима йиллина яра, оцу гӀопехула АллахӀ воцучуьнга багарба-рцу боцуш дукха нах чак-хевлира, церан хьелаш, дин тоделира. Уьш кхиош, церан доладеш, царна хьалхаваьлла куййгалла деша вара шайх. Шайш цуьнга цӀагӀо йина, тоба а динна, ийман карладаь-ккхинчул тӀаьхьа, цуьнан му-ридаш шайна тӀехь долу жоь-палла девзаш хилира. Царах дукках болчарна, – шена гер-гахь ира кхетам, динехь нис-сацар муридаш кхио ницкь болуш ву аьлла билгалваьлла-чунна, шайхо муридаш кхио пурба делира. Цул тӀаьхьа уьш дуьненан массо агӀор дӀасабахара, халкь АллахӀан дине кхойкхуш, синош кхи-ош, АллахӀаца накьост лацар-на, динехь керла юкьабевлла-чу белхаша, жехӀлаллина, муьнапакьаллина дуьхьал гӀом латтош. Исламан мехкашкахь динан кхайкхамаш барьжир, ийманан хӀусамаш, ихьсанан хьуьжарш, вежараллин кхета-шоьнаш дегьалира».

Шайх Абу аль-Хьасан ан-Надавис (Дала кьинхетам бойла цунах) шен «Равайиу

ТИАРИКЪАТ ДОВЗИЙТАР

икьбӀал» цӀе йолчу жайнах аьлла: «Баккьал а, ас даима олу: «Уьш (суфийш), це-ран кьаьхегар ца хиллехьа-ра, Индийн цивилизацие, цуьнан философис Ислам дӀахуьйдина хир дара».

Оцу хьокьехь,иштта,устаз, шайх, Исламан везаш волу яздархо, сийдолчу АзхӀарехь хьехархо волчу Ахьмад аш-Ширбахьис шен «НӀурут-тахькьийкь» цӀе йолчу жайни юьхьехь аьлла: «Шена чохь хьессапдалур доцу дуккха а даьхни, дегӀана ишман биьр боцу дарба, деган доьрдоцу нур долуш, йоккха, тама-шийна а хазна ю. Ахь суна дийдахьа, и хазна муьлхачу меттехь ю, цунна тӀебоьду некь, цунна тӀекхача ахь хье-га деза кьа, бан беза болх а хьайна цьхамма бийичица, ахь хӀун дийр дара? Хьайн ницкь ма-кхоччу дӀагӀоьртар ваца-ра хьо, шена чохь дуьненан сийлалла, эхартан дозалла а долчу оцу хазнина тӀекхача?! Тасаввуфан болх иштта бу хьуна, хӀай сан доттагӀ. Бак-кьал а, иза гуш доцу дарба, хьуйлина хазна, Илманан кьайле ю. Иза хьан дегӀана, кхетамна, гӀиллакхашна оь-шуш долу дарба ду, бакьду, хьо цунна тӀекхачалур вац я ахь цунах пайдоььур бац, хьайн ойланащца хьо цун-на дуьхьал ваххалц, хьайн бӀаьргашца, хьекьалца хьо цунна тӀеверзалц, цуьн-га кхача, цу тӀехь саца хьо кечевш долу хьайн карахь, дегӀехь мел дерг, хьайн мел йолу хан ахь цунна тӀехьов-заялалц. Оцунах хӀума а кхочушдиний ахь, баккьал а, хьуна оцу ниӀмате боьду некь бовза ма беззина?!»

Суна лаьа, хьо хьайн балха тӀехь хьекьал долуш, хьан дино, хьекьало довзаре кхойк-хуш долу сийдолу хӀуманаш девзаш хуьйлийта. Цундела, тасаввуф ца Ӏамийча йиш яц хьан, – хьайна хета ойла цунах кхоллаяла, и довза, цу-нах кхета, тӀаккха и ма-дарра хьайна девзинчул тӀаьхьа иза кьобал дан я дита. Билгалда-рехь ас кхин соввоккху хьо, ас хьовга олу: «Баккьал а, та-саввуфехь, цуьнан исторехь, цуьнан Исламнехан даьхарехь а, тасаввуфах ду бохуш, хар-цо кхуллучара юкьатийсина хӀуманаш нисло. И бахьанехь

бакьдерг харцоно хьулдо, цундела бакьдерг хьулдина йолу харцонан дуьхьало дӀа а якккхина бакьонан серлоне вала аьлла омра до хьовга хьан дино. Ткьа иза тоьаш дац тасаввуф Ӏаморна тӀехь хьо сутара ван?!»

ХӀай бусалба вежарий! Бак-кьал а, тасаввуфо шун даха-рехь, исторехь доккха дакьа дӀалоцу, аш иза зен дайира тахькьийкь» цӀе йолчу жайни юьхьехь аьлла: «Шена чохь хьессапдалур доцу дуккха а даьхни, дегӀана ишман биьр боцу дарба, деган доьрдоцу нур долуш, йоккха, тама-шийна а хазна ю. Ахь суна дийдахьа, и хазна муьлхачу меттехь ю, цунна тӀебоьду некь, цунна тӀекхача ахь хье-га деза кьа, бан беза болх а хьайна цьхамма бийичица, ахь хӀун дийр дара? Хьайн ницкь ма-кхоччу дӀагӀоьртар ваца-ра хьо, шена чохь дуьненан сийлалла, эхартан дозалла а долчу оцу хазнина тӀекхача?! Тасаввуфан болх иштта бу хьуна, хӀай сан доттагӀ. Бак-кьал а, иза гуш доцу дарба, хьуйлина хазна, Илманан кьайле ю. Иза хьан дегӀана, кхетамна, гӀиллакхашна оь-шуш долу дарба ду, бакьду, хьо цунна тӀекхачалур вац я ахь цунах пайдоььур бац, хьайн ойланащца хьо цун-на дуьхьал ваххалц, хьайн бӀаьргашца, хьекьалца хьо цунна тӀеверзалц, цуьн-га кхача, цу тӀехь саца хьо кечевш долу хьайн карахь, дегӀехь мел дерг, хьайн мел йолу хан ахь цунна тӀехьов-заялалц. Оцунах хӀума а кхочушдиний ахь, баккьал а, хьуна оцу ниӀмате боьду некь бовза ма беззина?!»

ХӀара вешан таллам бер-зош, тасаввуф – ша Ӏамо, шеца догӀмаш кхио цӀогӀа оьшуш Илма хилар карадо вайна, кьаьсттина дегӀан лаамаш, нах бусалба динах, цуьнан рукнех, ийманаш, цуьнан бахьхех, гӀиллакхех, АллахӀана тӀевуьгучу некьах, цуьнан Илманах генабохуш долу хӀуманаш шена чохь даьржинчу хӀокху заманакх.

Кхидолчу хӀуманал вайна гӀоле ма ду, Илма девзаш, нах кхетош-кхиош болчу Исламнах дерзар, цаьрца цьаьвна охьахийшар, цаьрца кхиар, цаьргара гӀиллакх, Илма Ӏамор а, церан новкьа доьлар – дуьненахь, эхартан декьалхилархьама.

Цул тӀаьхьа, вай цаьргара Ӏамийнарг дӀадахьа, иза нахе дӀакхайкхо деза вай, ерриге а шахьаршкахь и даржийта, АллахӀан лешна дика болх хилийта, вайна безарш тоьлла хилийта, АллахӀ вайна реза а волуш ваьш Цунна дуьхьалк-хетталц. Веза-Сийлахьчу АллахӀа боху: «АллахӀ реза хилла царна (уьш Шена муьтӀахь хиларна), уьш а реза хилла Цунна (Цо шайна бинчу бекхамна)» («Аль-Майдат», 119).

ТАСАВВУФАН НЕКЬ

Тасаввуфан некь – иза Ис-ламан некь бу. Кьурьанна, суннатна а, хьалха баханан дикачу нахана тӀаьхьавазаран некь бу – адамийн синош кхиош, уьш сактхет цӀандеш, адамаш дог цӀандаре, ихьса-не, АллахӀ а, Цуьнан Элча а (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) везаре, АллахӀах кхераре, Цунна

хьастадаларе, кхечунна тӀе ца буйьлуш, Цунна тӀе болх биларе,кхиверг шел гӀоле хетаре, вовшашна гӀо даре, деганалла, бакьлере, соба-ре хиларе, динехь нисдаларе кхачош болу.

Цо адамийн синошна дарба до, куралла, бӀаьрмецигалла, ша-шех тамаш бар, хьагӀ, моттаргӀанаш, цабезам, аьшпаш боттар, оьгӀазло, мостаргӀалла, дуккха а заманакх, тоьаш ма ду шуна шайгахь хилла долу хьал, шу тӀедерза тасаввуфна, цуьнгахь ма бу кхача, дарба. Баккьал а, АллахӀ ву Шен деш нийсачу новкьа нисбеш верг».

ХӀара вешан таллам бер-зош, тасаввуф – ша Ӏамо, шеца догӀмаш кхио цӀогӀа оьшуш Илма хилар карадо вайна, кьаьсттина дегӀан лаамаш, нах бусалба динах, цуьнан рукнех, ийманаш, цуьнан бахьхех, гӀиллакхех, АллахӀана тӀевуьгучу некьах, цуьнан Илманах генабохуш долу хӀуманаш шена чохь даьржинчу хӀокху заманакх. Кхидолчу хӀуманал вайна гӀоле ма ду, Илма девзаш, нах кхетош-кхиош болчу Исламнах дерзар, цаьрца цьаьвна охьахийшар, цаьрца кхиар, цаьргара гӀиллакх, Илма Ӏамор а, церан новкьа доьлар – дуьненахь, эхартан декьалхилархьама.

Цул тӀаьхьа, вай цаьргара Ӏамийнарг дӀадахьа, иза нахе дӀакхайкхо деза вай, ерриге а шахьаршкахь и даржийта, АллахӀан лешна дика болх хилийта, вайна безарш тоьлла хилийта, АллахӀ вайна реза а волуш ваьш Цунна дуьхьалк-хетталц. Веза-Сийлахьчу АллахӀа боху: «АллахӀ реза хилла царна (уьш Шена муьтӀахь хиларна), уьш а реза хилла Цунна (Цо шайна бинчу бекхамна)» («Аль-Майдат», 119).

Тасаввуфан некь – иза Ис-ламан некь бу. Кьурьанна, суннатна а, хьалха баханан дикачу нахана тӀаьхьавазаран некь бу – адамийн синош кхиош, уьш сактхет цӀандеш, адамаш дог цӀандаре, ихьса-не, АллахӀ а, Цуьнан Элча а (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) везаре, АллахӀах кхераре, Цунна

хьастадаларе, кхечунна тӀе ца буйьлуш, Цунна тӀе болх биларе,кхиверг шел гӀоле хетаре, вовшашна гӀо даре, деганалла, бакьлере, соба-ре хиларе, динехь нисдаларе кхачош болу.

Цо адамийн синошна дарба до, куралла, бӀаьрмецигалла, ша-шех тамаш бар, хьагӀ, моттаргӀанаш, цабезам, аьшпаш боттар, оьгӀазло, мостаргӀалла, дуккха а заманакх, тоьаш ма ду шуна шайгахь хилла долу хьал, шу тӀедерза тасаввуфна, цуьнгахь ма бу кхача, дарба. Баккьал а, АллахӀ ву Шен деш нийсачу новкьа нисбеш верг».

ХӀара вешан таллам бер-зош, тасаввуф – ша Ӏамо, шеца догӀмаш кхио цӀогӀа оьшуш Илма хилар карадо вайна, кьаьсттина дегӀан лаамаш, нах бусалба динах, цуьнан рукнех, ийманаш, цуьнан бахьхех, гӀиллакхех, АллахӀана тӀевуьгучу некьах, цуьнан Илманах генабохуш долу хӀуманаш шена чохь даьржинчу хӀокху заманакх.

Кхидолчу хӀуманал вайна гӀоле ма ду, Илма девзаш, нах кхетош-кхиош болчу Исламнах дерзар, цаьрца цьаьвна охьахийшар, цаьрца кхиар, цаьргара гӀиллакх, Илма Ӏамор а, церан новкьа доьлар – дуьненахь, эхартан декьалхилархьама.

гайтарца дог нуьре дар ду.

Цуьн а д о з а л л а , Илманашна юьккьехь уггаре дезаниг – АллахӀ вовзар, везар а дуййцу Илма ду иза, ткьа та-саввуфан Илма оцу Илманех уггаре сийлахь дерг ду.

Кхидолчу Илманашка хьаьжча, тасаввуф оцу Илманийн бух, бехкам а бу, хӀунда аьлча цьха а Илма, Ӏамал кхочуш ца хуь-лу, АллахӀана тӀеверзаран ниййат шегакь дацаш. Ткьа кхечу Илманашна тасаввуф хьашт хилар, – дегӀана са дезархь террра ду. Баккьал а, цуьнан низамна тӀаьхьабозуш бара сийдолу асхьаьш, табийӀнаш, табийӀнашна тӀаьхьабаьзнарш, хьал-ха дӀабахана дика нах, шайн Илманца Ӏамал еш болу Исламнах а. Хан-зама дӀаьхарца цунна инкарло ма ца йина, жехӀил волчо я хьагӀ лаьцначо, я цабезам, я муьнапакь волчо, я шен дегӀан лаамашна, я дуьненан баха-машна тӀаьхьаваьллачо а бен.

Вайна гӀоле ма дара тасав-вуфан некьана тӀаьхьадазар, иза Ӏамор, лардар, иза вешан дахарехь лелор, цуьнга нах кхайкхар а. Ма цӀогӀа оьшуш ду-кх вайна иза, кьаьсттина, хӀокху заманакх.

ХӀокху некьана тӀаьхьаваза тасаввуфан некь юьхьарлаь-цна, цуьнан маӀйна девзина, цуьнгахь бакьлийна, нах нисбеш, кхиош, АллахӀана тӀе нисбеш, Илма хьохуш а вол-чу шайхана тӀаьхьа ца ваьзча йиш яц, хӀара некь схьалаца лууш верг цуьнан ма-дарра долчу маӀинех кхето, цуь-нан Ӏалашоне кхачо а ницкь болуш. Иза – вовза ма-везза АллахӀ вовзар, Иза резаван Ӏамал яр, Цунна муьтӀахь хиларна тӀехь кьаьхегар, Цуь-нан низамехь дӀавахь ца веза, Иза реза а волуш ша Цунна дуьхьалкхетталц (ша вал-лац), оцу балхаца дуьненан, эхартан а ирсе кхочуш. Ишт-та, хӀокху низамехь дӀавахь тасаввуфан охӀланца гергарло лелор, цаьрца дерг даггара хилар а оьшу, цаьргара Илма Ӏамо, пайдазца а.

(ТӀаьхье хир ю)...

ХӀомтийнарз – доктор Мухьаммад Хайр ФатимухӀ Гочдархо – Масамедов Сулман

КХЕТОШ-КХИОР

ТЕРАЧУЬНГА ТЕРРА ЛЕЛАШ ЦА ХУЬЛУ

Терачуьнга терралелча, –иза хуьлу хьо а. «Палт» деш жӀаьла

хилча, цунна дуьхьал «гӀалх» ма ца дой ахь, и ша долччохь

Тад дуьтий, дӀавоьду хьо. Иштта, гӀиллакх доцучьнга терра ца лела оьзда стаг. Оьзда стаг даима адам хилла виса лууш хуьлу, жӀаьлех тарвала лууш ца хуьлу. Цунна ша адам дуй а, адам муха хила деза а хаьа. Шегахь адамалла йоцучунна, ахь шена дуь-хьал хӀумма а ца аьлча, хьан ала хӀумма дац, я хьо шех озавелла моьтту. Ткьа хьо и тайпа нах ай-хьа церан терго ян а, уьш бахьана долуш ши дош вовшахтаса а уьш ледара нах буй хууш Ӏадла.

Банжаев Аьрзу

ОБЗДАНГАЛЛА

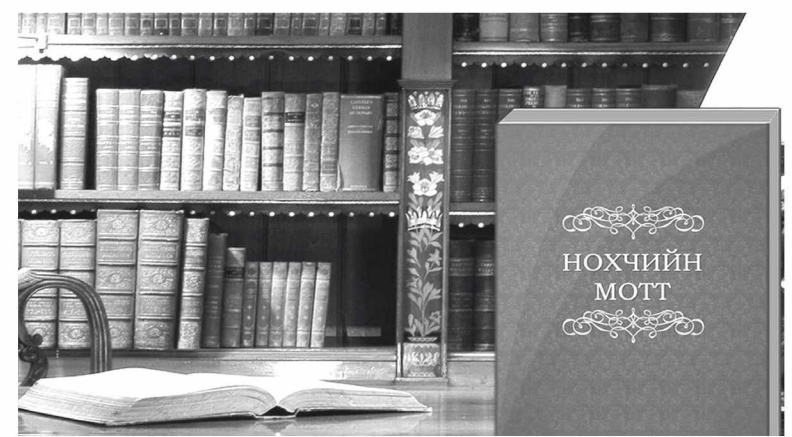
Стеган обздангалла цуьнан гӀиллакхашца гучуйолу, цо шен гайна дола дан дезаш йолчу мет-титахкахь муьххале а: и нахана юкьахь лелаш, нехан диканехь вонехь. ЦӀогӀа товш ца хуьлу стаг нахана юккьехь шен гай хьалха-яккха герташ хилча. Тахана вайн заманакх дукха го нехан диканехь, вонехь я хьошалгӀахь шена хьал-хайиллинчуь тоам ца беш, чорпа яхьа,бананаш юй, дерстина жижиг ма диллахь суна, пергаш юкьаӀотта хӀума юй, салфеткаш яхьа бохуш, цьха болчу нахана лела ца хууш. Шен елахь йохьур ма ю цо хьуна ахь йохьург. Ткьа нагахь санна, ахь схьая бохуш ерг цуьнан ицахь я цуьнан и хила аьтто бацахь, и стаг юкьаьаржа хӀоттош ма ву хьо. Обздангалла цахилар, нахана юкь-

ахь лела цахаар ду иза. Нехан шуь-нехь кьонахчо хӀун гӀиллакх делон деза гойтуш, бӀешераш хьалхалера цьха дийцар ду нохчийн халкьан барта кхоллараллехь вайн замане схьакхаьчна. Таркхойн Шовхала ша волчу хьошалгӀа кхайкхина хилла вайн махкахь цӀе яххана болу КӀентий. Гуьйранны туьха та-саза, теза яахӀума хьалха йиллина хилла цо царна. Ткьа хьеший цьха а инкарло йоцуш, хьешо юьучу ба-рамехь хӀума а йиьна, юхабевлла. Делкьанна туьха сов даьккхина кхача хьалха биллина цо царна. Гуьйранны санна, хӀума йиьна цара я цьхаммо а хӀара дуьра ю а ца эли-ра. Суьйранны чам то а бина, мерза кхача биллина цо царна хьалха. Гуьйранны а, делкьанна йиьначу барамехь йиьна цара. ТӀаккха

ГӀовьрдалара Тумчин Шайманан Адам

МОТТ А, ЦУЬНЦА ДОБЗНАРГ А

Мотт – иза кьоман са ду. Лаа аьлла дац: «Мотт бу – кьам ду, мотт бац – кьам дац». Иза ишт-та дан а ду. Маттаца доьзна ду оцу кьоман гӀиллакх, гӀуллакх, амал... Мотт лахь, цуьнца цу кьоман хӀума дӀадер ду бохург ду, лакхкахь вай хьахийна долу «Мотт бу-кьам ду, мотт бац-кьам дац»,-бохург. Уьш мух-муьхха а аьлла дешнаш дац, оцу дешнашкахь Ӏаламатйоккха кӀорге ю. Масала, Воьгуш вуй хьо? Араваялла хьо?-олу вай. И дешнаш кхечу маттаха ахь аьлча, дуьхьхьал дӀадолчу маӀинца кхетар ву кхечу кьо-рам волу стаг. Нийсса аьлча, ахь и хӀунда боху кхетар вац

хаа ма-беза хуучуьнга. Нохчийн мотт – бӀов ю, и йохахь, вайн кьоман амална доккха зен хир долуш. Зен аьлла Ӏийча нийса а хир

дац иза. Иштта дайн и дита шеко а ца юьту цо. ХӀунда аьлча, кьоман культурин пас-мотт бу. Бух галбаьлча, цӀа а хьарца.

ПРО ВАЖНОСТЬ ЗЕМЛЕДЕЛИЯ

БЛАГОРОДНАЯ ПРОФЕССИЯ

Земледелие – благодатная сфера деятельности. Пророк (да благо-словит его Аллах и приветствует) сказал: «Ищите пропитание в том, что под землей скрывается», то есть, человек, который занимает-ся земледелием, получает немало

вознаграждений. Помимо при-были, которую человек получает за собранный урожай, есть ещё и скрытая польза – это то, что остаётся в земле после сбора уро-жая: корни, стебли, листва и т.д., всем этим питаются различные животные и насеко-мые, и всё это нельзя сосчитать, поэтому, соблюдая сунну Про-рока (да благословит его Аллах и привет-ствует), эта работа является благодатной.

Человеку рекомен-дуется удобрять и уха-живать за землей. И тот, кто собирает уро-жай, пусть не вырыва-ет растение с корнями,

так как корни также могут принести пользу земле, животным и насеко-мым, и это будет милостивей.

У сподвижников Пророка (да благословит его Аллах и при-ветствует) также были поля, на которых они пахали землю и по-лученным урожаем кормили себя и свою семью.

Бакар Зелимханов

СУННАТАШ А, ПАРЗАШ А

(Юль 2021 шеран 4-чу номерехь)

Ламаз

Ламазах Іарбийн маттахь солат олу. Солат бохучу дешан маъІна доладар ду.Ткъа шаріІатан Іилманехь, ламаз – иза Делан дуьхьа долчу нийІатца, АллôхІу Акбар аларца долалуш, салам даларца чек-хдолуш, шатайпана бехкамаш болу дешнаш алар, меженаш меттахьхьяр ду. Цунах солат аларан бахъана – шена чохь доланаш дукха хилар ду. Ламаз дар важиб (дича мела хир болуш, дитича къа хир долу Делан омра ду) ду хІора бусалба стагана, зудчунна тІехь. Делан Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) аьлла: «Аш шайн берашка ламаз де ала, церан ворхІ шо кхаьчча; церан итт шо кхаьчча, аш и ламаз бахъана долуш царна тоха, дІабуйшучу меттехь дІаса а къастабе уьш» (Абу Давуд).

Ламаз важиб хиларан бехкамаш

Ламаз важиб ду хІара бехкамаш шеца болчунна:
– Бусалба хилар;
Керста волчо бусалба дин тІеэцахь, дине валале хьалха шен дисина ламазаш доькхуш дан ца деза.
– Пхийтгара валар(ялар);
Делахь, итт шаре бевлачул тІаьхьа берашка ламаз даїта деза,ца дахь, човиййна я йин муьшка йина.
– Хьекъалехь (изеьхь) хилар;
Хьераваьллагучунна, изеьхь ваьллагучунна тІехь важиб дац ламаз дар. Шена гІоли хилча, дисина ламазаш доькхуш дар дац цунна тІехь.
– БІаьрса, хазар долуш хилар;
БІаьрзе, къора волуш дуьненчу ваьллагучунна тІехь важиб дац ламаз дар, иза вист-хуьлуш велахь а. Нагахь санна пхийтгара ваьлча цуьнан бІаьрса, хазар даїнехь, ламаз дар важиб дац цунна тІехь. Ша товелча, шен дисина ламазаш доькхуш дан ца деза цо.
– Бусалба дин девзаш хилар;
Динах хезна хІумма а доцуш волчунна (бусалба дин кхачазчу меттехь веьхачунна) важиб дац ламаз дар. Шена дин довзале хьалха дІаьханчу хенахь ца дина ламазаш доькхуш дар а дац цунна важиб.
– Зуда хІора баттахь догІучу цІийхь, берах

паргІатъяьлла, (цІанлуш) догІучу цІийхь цІена хилар. Оцу хьолехь йолчу зудчунна важиб дац ламаз дар, я цІаньеллачул тІаьхьа – и дисина ламазаш доькхуш дар.

Ламаз дитаран хьукма

Лаамаза (вицвелла, наб-кхетта висина) ламаз дисинчунна къа дац, шен дисина ламаз доькхуш дичъана волуш ву иза. Амма ламаз важиб дац, аьлла,и ца деш дуьхьал ваьлларг керсталли чу вуьжу.

Ламаз нийса хиларан бехкамаш

Ламаз къобал хир дац, хІара бехкамаш кхочуш хилча бен:
– Ламазан хан тІекхачар;
– Ламаз эцна хилар;
– ДеГІ, бедар, ламаз до меттиг цІена хилар;
ДеГІана я бедарна тІехь боьхалла хилар ца хууш (я и дІаьккха вицвелла) дина ламаз къобал хир дац. Юхадан деза цо и ламаз. Нагахь санна боьхалла хьакхаелла меттиг билгал яцахь, ерриг бедар я деГІ дила деза.

– Іаврат (хьажа хьарам йолу меттиг) дІахьулдар;
Стеган Іаврат – голашна, цІонгина юькьсера меттиг ю.

Зудчун Іаврат – юьхь, куьйгаш доцург, дерриге деГІ ду. Дерриг Іаврат я цунах цъа дакъа гуш дина ламаз къобал хир дац. Амма махо я кхечу бахъано Іаврат гучудаккхяхь, сихха шен Іаврат дІахьулдина, ламаз кхочушдан мегар ду.Ткъа и ца хьулдеш хьелахь, ламаз духуш ду.
– Къилбехъа (Маккарчу Калбатехъа) верзар.

Фарз ламазаш

ХІора бусалба стагана тІехь ду, цъхъана дийнахь-буса пхи фарз ламаз дар. И хІора ламаз шен-шен хенахь деш ду.
1) Хьалхарниг – 2 ракалатехь долу Іуьйра ламаз ду (ши Бисмилла, цъхъа Этхьиг). Оцу ламазан хан Іуьйрана малх кхетале йолу хан ю. Іуьйра ламазехь ший а Бисмилла чІогІа доьшур ду.
2) ШолгІа ламаз – иза 4 ракалатехь деш долу делкъа ламаз ду (диь Бисмиллий, ши Этхьиггий).

Цуьнан хан малх делкъенга баьллагучул тІаьхьа хуьлуш ю. Цунна ниййат иштта дийр ду: «Ас ниййат ди, сайн фарз диь ракалат делкъа ламаз Далла дан», – аьлла. Іуьйра ламаз деш санна, ши Бисмилла,

ЛАМАЗ ІАМАДАР

Этхьиг дешна ваьлча, салам ца луш, юха а ши Бисмилла, цъхъа Этхьиг дешна лур ду салам. Ламазехь мел доьшуш дерг шена хезачу барамехь доьшур ду.
3) КхоалгІа ламаз – 4 ракалатехь деш долу малхбуза ламаз ду (диь Бисмилла, ши Этхьиг). Цуьнан хан – малх делкъал тІаьхьенга лестина, мажбала болабелча хуьлуш ю. Малхбуза ламаз, делкъа ламаз санна, деш ду. Цаьршинна юькьехь йолу башхалла – иза ниййат дар ю. Малхбуза ламаз на ниййат иштта дийр ду: «Ас ниййат ди, сайн фарз диь ракалат малхбуза ламаз Далла дан», – аьлла.

4) ДоьалгІа ламаз – 3 ракалатехь деш долу маьркІажа ламаз ду (кхо Бисмилла, ши Этхьиг). Цуьнан хан малх чу ма-буьззи хуьлуш ю.
Цунна ниййат иштта дийр ду: «Ас ниййат ди, сайн фарз кхо ракалат маьркІажа ламаз Далла дан», – аьлла. Іуьйра ламазехь санна, ши Бисмилла, цъхъа Этхьиг дешна, хьалагалъитина цъхъа Бисмилла дешна, рукуІ, сужданахь дина, шолгІа Этхьиг дешна, аьтту агІор салам лур ду, юха аьрру агІор салам лур ду. ХІокху ламазан хьалхара ши Бисмилла хозуьйтуш, юькььерчу озехь

ца хуьлу. Ламазан хкойтта рукна ю:
1. Ниййат дар;
Ниййат дагахь дийр ду, маттаца алар суннат а ду.
2. Ламаз дехкаран АллôхІу Акбар (такбІратуль-ихьрам); АллôхІу Акбар шена хезачу(къаьстачу)озаца, мас-со элп доькхуш ала дезаш ду ламаз ша деш велахь, я имамана тІаьхьа доькхуш велахь. Иштта, ламаз доькхуш ирахь лаьтташ хила а веза.
3. Ламазан Бисмилла ирахь волуш дешар;
Ирахь латталуш вацахь, хьІна Іаччохь дан мегар ду ламаз; хьІна ца Іалахь, теьжина волуш а. Адам кхетамчохь мел ду, ламазахь хьалхадуьтуш дац иза.
4. Ламазан Бисмилла (Фатихьят) дешар;
Фатихьят дагахь ца хаахь, Къуръанна тІера деша мегар ду, я цъханна тІаьхьара олуш деша мегар ду.
Фатихьят нийса дешаран бехкамаш:
ХІара бехкамаш (условия) кхочушбеш ца дешахь, ламазан Бисмилла къобал хир дац, цуьнца цъхъана ламаз ца хуьлу къобал:
а) шена хезаш дешар;
б) аяттиг роГІалла ца хуьлуш дешар;

доьшур ду, ткъа дисина цъхъа Бисмилла шена хезачу барамехь доьшур ду.

5) ПхьобалгІа ламаз – 4 ракалатехь деш долу пхьуьйра ламаз ду (диь Бисмилла, ши Этхьиг). Цуьнан хан, малх дІа а буьзна, цуьнан цІелла дІаьллагучул тІаьхьа (герг-гарчу хьесапехь, цъхъа сахьт ах сахьт даьлча) хуьлуш ю. ХІара ламаз, делкъа, малхбуза ламазаш санна, деш ду.
Цунна ниййат иштта дийр ду: «Ас ниййат ди, сайн фарз диь ракалат пхьуьйра ламаз Далла дан», – аьлла. Цуьнан башхалла – хьалхара ши Бисмилла, маьркІажа, Іуьйра ламазашкахь санна, чІогІа доьшур ду, ткъа дисина ши Бисмилла шена хезачу барамехь доьшур ду.

Ламаз даран кеп

1. Ламазан арканахь (бІогІамаш)
Рукна (дукхаллин терахьехь – арканахь) хІума латтаран бІогІам, хІуманна тІетовжар, гІогтор бохург ду (Іарбийн маттера гочдича). Рукна кхочуш ца хилча, Іибадат къобал
в) аяташна юькьа дукха хан (паузы) цо юлуьйтуш дешар; г)элпаш нийса дахар, шалха элпашна тІехь терго яр;
д) аятан маъІна хуьйцуш долу гІалат ца даккхар;
е) аятан дош я элп ца хий-цар;
ж) Іаьрбийн маттахь дешар;
з) кхочуш (дерриге) дешар, я (ца хаахь) цуьнан метта шена хууш долу Къуръанан кхин аяташ дешар. Аяташ деша ца хаахь, Фатихьятан до-халлин барамехь Дела хьахор ву. Иза а ца далахь, Фатихьят дешна волучу ханна вист ца хуьлуш ирахь лаьттар ву.
5. Рукне вахар (куьйгийн пІелгашца когийгн голаш ло-цуш, букь (цІенкъІца) пурх-нехъа нисбеш, охьаталар);
РукуІан бехкамаша юькъа-лоцу:
а) рукуІехь тем бар(пауза);
б) рукуІе вахар бен дагахь цахилар;
в) ирахь волуш рукуІе ва-хар.
6. РукуІера хьаланисвалар;
РукуІера хьаланисваларан шен бехкамаш бу. Багарбийр бу вай уьш:

а) рукуІера хьаланисвалар бен дагахь ца хилар. Нагахь санна кхеравелла хьаланис-веллехь, къобал хир дац цуь-нан хьаланисвалар;

б) хьаланисвеллачохь тем бар, деГІан меженаш рукуІе вахале йолчу кепара дІанисьяллагц.

7. Ши сужда дар;
Ши сужда даран бехкамаш багарбийр бу вай:

а) корта, ворта тІеязьеш, хьаж лаьтта диллар;

б) тем бар;

в) хьаьжа тІехь хІума цахи-лар (хьаж дерзина хилар);

г) сужда дар доцург кхин хІума дагахь цахилар;

д) сужданехь вархІ меженна тІеьазвалар (хьаж-мара; ши куьг; когийгн ши гола; шина коган пІелгийгн геш);

е) шена тІерачу бедарна тІе сужда ца дар, нагахь санна и бедар цуьнца цъхъана мет-тахьхьийр йолуш елахь.

8. Шина сужданна юькьехь охьахаар;

Шина сужданна юькьехь охьахааран бехкамаш буьйцур бу вай:

а)тем бар;

б) охьахаар бен кхин ний-йат цахилар.

9. ТІаьхьара Этхьиг деша охьахаар;

10. ТІаьхьара охьахьІча Этхьиг (ташаххІуд) дешар;

Этхьиг дешарца боьзначу бехкамашна тІе тидам боху-ьйтур бу вай:

а) шена хезаш дешар;

б) еха соцуьгІаш ца яр;

в) хьІна волуш дешар (хьІ-на Іалуш вацахь, бехказа ву);

г) Іаьрбийн маттахь дешар (ца хаахь, кхечу маттахь деша мегар ду, делахь а Іарбийн маттахь деша Іамо деза);

д) хІора элп нийса доькхуш дешар.

11. ТІаьхьара охьахьІча-чохь Этхьиг дешначул тІаьхьа Пайхамарна (Делера салам-маршалла хуьййла цунна) салават диллар;

12. Ламаз дерзош салам далар;

Ламаз дерзош салам дала-ран бехкамаш буьйцур бу вай:

а) деГІ къилбехъа долуш салам далар; корта хьовзош алар суннат ду;

б) шена хезаш алар;

в) Іаьрбийн маттахь алар;

Ца алалахь, кхечу маттахь ала мегаш ду.

г) массо дош нийса алар;

д) оцу шина дашна (Ассаламу Іалайкум) юькье сан ца йолийтар.

13. РоГІалла ларьяр.

Масала, хаа а хууш рукуІел хьалха суждане водахь, я Бис-милла ца доьшуш рукуІе во-дахь, ламаз духуш ду. Иштта ламаз духу, дала дезачул хьал-халамаз дерзоран салам делча.

ХІокху хкойтта рукнах цъхъа я масех кхочуш ца яхь, ламаз къобал хир дац. Масала, ниййат ца деш, я сужда ца деш, я Бисмилла ца доьшуш дина ламаз къобал хир дац.

*ХІомтийнарг –
Илесов Іелин Іарби*

ХАТТАРШ А, ЖОЬПАШ А – ШАРИАТЦА

Доьзалхо кхиош долчу дена-нанна, доккха хилча, и бер муьтІахь доьзалхо хилийта, ийманехь, махкана пайдехь хилийта хІун дан деза?

Шайн доьзалхо дуьнен тІе ваьлча, дас-нанас шайн дахар хийца деза. И доьзалхо церан гергарлонна бина шад бу. И доьзалхо кхиа воьлча, дас а, нанас а вовшашца болу барт гайта беза, царна масал хилийта. Дас-нанас вовшийн сий деш ца хилча, бери цу шиннан амал схьаоьцур ю.

Бер доккха хуьлуш нахана юькадала доладелча, цо хІун леладо-те, самукьа муха доккху-те, шайн бераца чувогІург мила ву-те олущ, къайлах-къулах Іуналла деш, терго латто еза. Къинхетаме волчу Дала, оцу кепара тидам а беш, доьзал кхиор лойла вайна, ийманехь, махкана а пайдехь болуш!

ЦІийнда вала а велла, бай кхобуш Іаш ю ша. Оьшу-чу хьаьжаш оцу берашна луш долу пенси ду шен, кхин тІедогІуш рицкъ ца хиларе терра. И ахча иштта дайя мегар дуй?

Делан Элча (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) волчу хенахь тІемашкахь гІазот доккхуш дуккха а нах бойуш хила-ла. Церан доьзал зудчо, дедас, девашас кхаба безаш хьелахь хІоьттича, Элчано (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) церан къаьсттина яахІума хила еза аьлла сацам бина хилла бусалба динехь.

Иза халчу даьлча, гергарнаш, ша-ша волуш, иза тІеэцарна дуьхьал хилла. Элча (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) Делан лаамца бен вистхилла вац. Дала цуьнга юха а омра дайитина, доьзалан хьашташна эшам ца беш, царна догІуш долу рицкъ эдийна лело мегар ду аьлла. Цул тІаьхьа паргІато аьлла бай лелорехь долчу гІуллакхна.

Шен цІийндена муьтІахь хила гІерташ ю ша. Амма иза де-буьйса доккхуш балхахь хуьлу. Цуьнгара пурба доцуш, ша араяла мегар дуй?

Чуьра араяларна цІийнден пурба хила деза бохург-иза оцу цІийнден лаамашна кІел и зуда саца еза бохург ду. Мегар ду, цІийнден шеко йолчу новкъа ца лелчаьхьна, оцу цІийндас, ша цІахь а воцуш, хьо араялахь мегар дац аьлла, бехкам бина хьал дацахь.

Иссазза цІе а тесна йитина хьо аьлла, ша шен зуда йити-нера. Цул тІаьхьа масийтта шо даьлча, иза юхаялийна ша, бакьду, кхечанхьа кхин маре яхана яц иза. Цунах лаций алахьара боху.

ШариІатехь бакьо йоцург ду цо динарг. Иза юхаялаяле хьалха хатта дезара. Ша оьхьазваханчохь исс а, масийтта а цІе тосий юьту зуда, зудчунна кхь бен цІе таса йиш яц. Оцу кхааннах кхьа а цъхъана меттехь теснехь, кхьа а юьжур ю. ТІаккха юхаяло мегар ду аьлла, ца алийна волчо ша лур ду цунах жоп. Ма дийла эьхьаза! Зуда йита ма йита, дов даьллехь, вовшехь къастий садада, ойлае, дохкодовлий хьовса. Ша иза юхаялийначул тІаьхьа хетта ца дезара цо иза. ХІинца хІунда хойтту? Иза юхаялаяле хьалха хууш волчу Іелимстагах дагавала везара.

Беран да велла, нана кхечанхьа маре яхана. И бер кха-бар денанна тІехь ду я ненанна тІехь ду?

Іаьрбийн къоман санна вайн тайпанаш дегахула ду. Доьзалш ненан тайпана ма ца хуьлу, ден тайпана хуьлу. Нагахь санна ненанас, хІара доьзал шегга кхабийтахьара аш аьлла дехча, и магош жоп луш гІиллакх хилла вайн, хІунда аьлча, ненанана алсамо къинхетаме ю.

Бакьду, доьзал ненанас кхабахь а, царна напха хилийтар дехошна тІехь ду-бераш церан ду.

Нагахь санна, царна юькьахь муьлхачо кхаба деза бераш аьлла къовсам баьллехь, ден агІо толор ю. И къовсам ца балийтар, берех къинхетам бар, царна там хилийтар ду-кха вайн,бакхийчеран декхар.

*Хаттарина жьопаш делла
КЪКФО-и Іелимнехан кхеташонан куьйгалхочо
Кадыров Хьаж-Ахьмад-Хьаьжас*

ДУЬНЕНАН ІІПМА

БОТАНИКА А,
ФАРМАЦЕВТИКА А

Боккхачу лерамца ботаник а, фармацевт а санна вевзаш хилла Ібн Байтер (1190-1248). Шен книги тІехь 1400 дарбанан ораматаш, бешаш билгалъяхна цо. Цу хьаьрмахь и Іилманан болх утгар коьртатехь лоруш хилла.

ИНЖЕНЕРИ

Оптикин бухбиллархо-чо Ібн Хейсама (965-1051) шен «Сурт хІотторан книга» (книга изображений) цІе йолчу книгца тІелаткъам бина Іилманчашна Роджерна Бэконна а (1214-1294), Кеплерна а (1571-1630), иштта Леонардо

БУСАЛБА НАХА ДУЬНЕНАН ІІЛМАНЕХЬ ЙИТИНА ЛАР

Да Винчина а (1452-1519). Ялх бІе шарахь Іилманехь коьрта лоруш хилла и книга. Куьзганин горга (сферически) серло юхатохаран механизм цуьнан царца ю «Аль-Хазинин проблема» (Проблема Аль-Хазина). (И цІе йоккхуш хилла Европехь Ібн Хейсаман).

Ібн Фирнанас цІе йолчу Іилманчас 880 шарахь дуьхьъара тІома йолуш йолчу аппарат санна болу гІирс вовшактесна. Цунна коьчаллина цо чорда (плотный) кІади, олхазарийн месаш лелийна. И аппарат дуккха хІаьвэхь Іаш а, лаьт-та йин охьаюьссесу а хилла. Малхбузехь дуьхьъара аппарат гІомаьккхар 1903 шарахь хилла.

Дуьхьъара кехат деш йолу фабрика Багдадехь 794 шарахь

Ібн Фазлос йина. И тайпа фабрика йина 800 шарахь Египтехь, 950 шарахь Андалусехь (Испанин къилбехь). Европехь и тайпа фабрикат тІаьхьа юьйласла: Визан-техь-1100, Сицилехь-1102, Германехь-1228, Ангелехь-1309 шерашкахь.

ЗООЛОГИ

Ахкаройн дуьненна билл-гал долу хаарш делла Дамири (1349-1405) цІе йолчу Іилманчас шен «Хаятул-тІаьхьа юьйласла: Визан-техь-1100, Сицилехь-1102, Германехь-1228, Ангелехь-1309 шерашкахь.

Х. Агаев

КХЕТОШ-КХИОР

КУЪГ ХЪАКХАХЪА БУОБЕРАН КОЪРТАХ

Parly a, божал а вовшах-хотталучу сонехъ, дуьненна а букъ тоьхна, къаьхъа доьлху бер, юахадерза ца туьгуш, са уьйзш.

– Ма елхакъа, вашин йо! Ма елхакъа. Хьо хIунда йоьлху сил чIогIа? Хьуна хIун хилла?... Йоблан коьртах дайн куьг хьокху ас. Шозза, кхузза. Иза пенахъа дIатаьла. Ас юах а куьг хьакхъа, доккха «ахIи» а дой, елхар жим-жима лахдан хIутту йо!, амма са юах ца доьрзу.

– Мамас дов дина хьуна? – ховтту ас.

– Сан мама яц.

– Стенга яхана?

– Яц-кх.

– Папас дов дина хьуна, тIаккха?

– Папа а вац, цъа а вац....

Хинна сан бIаьргаш а тIунло, логе шад хIутту....

Мелаша дайн юах а йоблан коьртах куьг а хьокхий, иза

техъ суна ца хаьара йоблан са ас хIун аьлла тедан деза. Голаш тIе а лахвелла, иза маракъевлира ас. Йо!а дуьхьало ца йира, иза дIа а ца гIоьртира. Корта сан некха тIе а тIийна, дIагIйра иза, доккха са а доккхуш. Къора тийналла хIоьртира.

Масех минотехъ ишт-та Ийра тхойшиь. Таккха, хьалагIаьттина, йо! марахъ а йолуш, церан уьйгIа вахара со.

– Мичахъ бара хIара моьлкъа? ХIара кара а эцна, хьо стенна веана хIокху керта? Хьо мила ву, ван мукъане а?... – ши бIаьрг къарзийна, тIейирзира шовткъа шаре йирзина хир йолу зуда.

«Ш-ш», - аьлла хичаш йира ас, гIовгIа ма яхьара ахъ, – аьлла.

– ХIумма а хир яцара цунна-м. Ирсдолуш хиллехъ-м шен нанна тIаьхъе....

– Кхин гIар ма елахъ суна!

Йо!ана наб озийнера. Иза сан карахъ паргIагIаьллера. Цунна, стенна делахъ а, хьацар тоьхнера, дегI малделлера.

– Делан дуьхьа, хIара йо! метта охьайиллийтахъа соьга, сама а ца йоккхуш. Таккха ас дуьйгур ду хьуна со мила ву а, со мичара ваьлла а, сайна хIун оьшу а, дийхира ас.

– Вало суна тIаьххъе, – юах а тIечевхира иза. Тхо чудахара. Чохъ цъа а кIеппе яцара. Дивана тIера цъаьша хIума дIаььккхира цо, йо! охьайилла меттиг паргIагIаьллера. Иза, эссала, набарха яларх ларьеш, охьайиллира ас. Юах, цу чубъра аравелира, не! тIе а тоттуш.

... Сан собарх, леларх цецъаьллачух тера дара зуда. Оьхазло а лахьеллера. Хьа-жа юккье хIоттийна шад а шарбеллера. Делахъ а, цъа сингаттам, бала, резаяцар хаалора цуьнтахъ. Сан хаттарна жоп а луш, цо дийцира йоблан нана тIеман муьрехъ кхеттачу лазарх кхелхина хиларх а, балха воьду аьлла араваьллачу цуьнан дех хиларх хууш цахиларх а, ша оцу йоблан дешнича хиларх а, дуккха а кIечунах а лаьнна.

– ХIара йо! бахьанехъ айса дечух а, лелочух а яьлла со. Цъана а минотана сацам бац. Иза ца кхочуш меттиг яц. Дегабааме ю. Луьйранны дов динера ас цунна.... Хьажахъ, моханаш лело яьлла-кх....

– Хьаста, Iехо, хьаьжний хьо, – Iа а ца велла, цуьнан къамела юкъя инкхира со. – Бера-на ден-ненан марзо ма оьшу.

– И хьостуш дела йиш-м яцара сан. Товар хьаха дара ас цунна яа, мала, тIеюха латтийча.

– Товар дац хьуна, дукхая-

харг. Товар дац. Буо ма ду иза, да-нана, йиш-ваша доцуш. Хьо йоцург тIетовжа, къахета стаг воцуш, верас воцуш. Бусалба динехъ мел деза дийцина хьий хьуна буобере хьажар, иза кхиор. Жимма сатохакъ, хьайна ялсамане йоккхур ю-кх ахъ. Сатохакъа. Собаре хилахъа. Мухьаммад Пайхамара (Делера салам-маршалла хуьлда цунна), ши пIелг а лаьнна, баьна-кх: «Буоберан дола динарг къематдийнахъ ялсаманехъ, иштта хIара ши пIелг вовашна юххехъ санна, селна юххехъ хир ву». Мел доккха хIума ду иза. Мел бок-кха кьинхетам бу иза. Нагахъ санна, вайн Элчанна (Делера салам-маршалла хуьлда цунна), юххехъ ялсаманехъ хила лууш делахъ, буобер хьаста, цуьнан догъэца деза вай. Цуьнан нана яцахъ – нана хилахъ, да вацахъ – Да хилахъ, боху вайга Мухьаммад Пайхамара (Делера салам-маршалла хуьлда цунна).

Хьайгара кьинхетам дIабаьлла, дог чIагIделла хьал делахъ, бер хьастахъа, цуьнан бIаьрхи дIадаккхакъа, кара-цахъа – дог дешар ду хьан, кьинхетам буссур бу хьан даг чу, берана оцул оьшуш болу. Цъана асхьаба вайн Пайхамаре (Делера салам-маршалла хуьлда цунна) аьлла хилла: «Шен дог ма чIогIа чIагIделла-кх, кьинхетам дIабаьлла-кх шегара, ша хIун дан деза-те?».

«Буоберана коьртах куьг а хьакха , кьехочунна сагIийна яа хIума а луо», – аьлла, жоп делла цунна Делера салам-маршалла хиларо. И хьадис Хурайсар дийинчарах ду.

Цунна боху ас, хьастахъа и йо!, догъэцахъа цуьнан. Гур

ду-кх хьуна хьайн дахар хий-цалуш. Тахана хьокьлина ю хьо. Сингаттамо хьаьшна ю хьан дог-ойла. Сингаттаме ю хьан хIусам, ков-керт. Самукъа а, ирса а, беркат а деддачух тер ду кхузара. ДIабаккхакъа хьайн даг чубъра бала, – дийцира ас, цуьнан бIаьргаш чохъ кьинхетамца суй лоьхуш. Иза суна хаа а белира.

– Бер ша самдаьлча, дела а доьлуш, шен нанна тIехьоду хьуна. Иза чохъ ца хилча дена тIехьоду хьуна. И шивъ ду хьуна оцу беран дуьне. И шивъ доцург цунна кхин хIумма а ца го хьуна, и шивъ доцург цунна кхин хIумма а эша а ца оьшу хьуна. Гиний хьуна буоберан бIаьргаш? Балий, сингаттабий боцург царна чохъ кхин хIумма а ца хуьлу хьуна. Хьажлахъ....

Хетарехъ, хIинца соьга ладугIуш а яцара и зуда. Суна ца еьзачу ойланаха ийисаре лаьцнера иза. Цуьнан бIаьргаш соьга хуьйсуш дацара. Цъан-хъа есалле догIаделлачохъ севцнера уьш. БIаьргаш тIунделлера. Беснен тIехула охьалеша дуьйладеллера бIаьрхиш. Со суо волччохъ латта а вуьтуш, сихха суна букъ берзийна, цъана док-кхачу дикане сатесча санна, йо! йижина йолчу чу хьаьдира. Къайлаелира.

Цо ден дерг даго хьокьху хиллехъ а, ган лира. Цунна тIаьххъе вахана неIарх чу хьаьжира со. Елха а йоблхуш, йоблан коьртах эссала куьг хьоккхуш яра иза. Ткъа йо!-м, маликаша тIенахъ хьостуш, йоблуш Iара.

Арахъ а цIеххъана маьлхан догIа доладелира. Эх! Ма хаза хуьлу-кх дуьне-Iалам маьлхан догIа догIуш.

ХАДИСЫ

ИЗРЕЧЕНИЯ ПРОРОКА

(Делера салам хуьлда цунна)

«Довольство Аллаха – в довольстве родителей, гнев Аллаха – в гневе родителей» (Байхаки).

Один человек спросил у Пророка (да благословит его Аллах и приветствует): «К кому мне надлежит проявлять наибольшее почтение, о, Посланник Аллаха?». Пророк (да благословит его Аллах и приветствует) ответил: «К твоей матери». Человек спросил: «А затем к кому?». Он снова ответил: «К твоей матери». Человек вновь спросил: «А затем к кому?». Пророк (да благословит его Аллах и приветствует) снова ответил ему: «К твоей матери». После этого человек спросил ещё раз: «А затем к кому?». И Посланник Аллаха (да благословит его Аллах и приветствует) ответил: «Затем к твоему отцу, а затем к родственникам по мере близости» (Муслим).

Сообщается, что Асма бинт Абу Бакр ас-Сиддик (да будет доволен Аллах ими обоими) сказала: «(В свое время) ко мне приехала моя мать, которая при жизни Посланника Аллаха (да благословит его Аллах и приветствует) была много-божницей, и я обратилась за советом к Посланнику Аллаха (да благословит его Аллах и приветствует) сказав: «Ко мне приехала моя мать, которая чего-то хочет, так следует ли мне поддерживать отношения с ней?». Он ответил: «Да, тебе следует делать это» (Аль-Бухари, Муслим). (Одни) говорят, что это была ее родная мать, а другие — что молочная, но правильно первое.

Посланник Аллаха (да благословит его Аллах и приветствует) сказал: «Аллах запретил вам непослушание, непочтение и черствость по отношению к вашим матерям» (Аль-Бухари, Муслим).

«Проклят тот, кто ругает своих родителей» (Муслим).

«Позор тому, кто оставит родителей в старости. Он не войдет в рай» (Аль-Бухари).

Однажды Му'авия ибн Дж'ахима ас-Сулями (да будет доволен им Аллах) пришел к Пророку (да благословит его Аллах и приветствует) и сказал: «О, Посланник Аллаха, я желаю совершить военный поход и пришел посоветоваться с тобой!». Пророк (да благословит его Аллах и приветствует) спросил: «У тебя есть мать?». Он ответил: «Да». Тогда Посланник Аллаха (да благословит его Аллах и приветствует) сказал: «Заботься о ней, поистине рай под ее ногами!» (Ан-Насай). А в версии, которую приводит Ибн Маджа (2781), сказано, что Му'авия ибн Дж'ахима трижды приходил к Пророку (да благословит его Аллах и приветствует) и говорил: «О, Посланник Аллаха, я хочу совершать джихад, стремясь к Лику Аллаха и желая жизни вечной!». На что Пророк (да благословит его Аллах и приветствует) отвечал: «Горе тебе! Жива твоя мать?! Иди и проявляй по отношению к ней благочестие!». Когда же Му'авия ибн Дж'ахима вернулся в третий раз и сказал то, что говорил, Пророк (да благословит его Аллах и приветствует) ответил: «Горе тебе! Держись ее ног, там рай!».

С.Успанов

ДЕЦА ЦХЪАЬНА ШУЪНЕ ХААР

Parly кIеларчу кIедачу гIантахъ, аьхкенан бовхачу мохехъ, набаран тар туьйсуш, хивна Iа Воккха-Дада. Даима санна, ххийзош суьлхьанаш ду цуьнан карахъ. Царах бIаьрг кехтча, Кунта-Хьаьжас(Дала къайле тойойла цуьнан) аьллера бохуш, дуьйцуш хилла цъа хаьар дагадаера суна: «Даима карахъ суьлхьанаш леладелаш, уьш карахъ хилча, буьртиг дIакарчоза а Ийр дац шу, иза дIакарчийча, АллакIан цIе ца йоккхуш а Ийр дац шу». Ишт-та, наггахъ суьлхьанан буьртиг а карчош, дагахъ АллахIан сийлахъ цIе а йоккхуш, Iаш волчу Воккха-Дадаин бIаьрг серлабелира со а, соьца цъаьна тхан лулара ши кхназхо а керта ваьлча.

Къоначарех самукъадолуш вара иза. Царна воккха стаг а везара, чIогIа. Цо дуккха а хаза, хьекъале, пайдехъ хIуманаш дуьйцура царна. Цкъа а дов ца дора. «Воккха стаг дов деш товш вац. Цуьнан Iаь хаза, кIеда хила еза»,-олура цо. Ша а вара иза иштта кIеда-мерза. Пундела бераш, кхназхой, кегийрхой цунна тIегIертара. Цуьнга хаттарш дора, ийза а ца луш. Тахана соьца веана шивъ а вара цъа хIума хаа лууш. Хьал-де хьаьттинчул тIаьхъа, нохчийн гIиллакхаш дукхадешаш кхуьш волчу Хьасана(шина кIантах вокксах волчо) хьаьттира.

- Дада, деца цъаьна хIума

– лохха тIечевхира со цунна, цуьнан дош хадохъ.

- Хьо мила ву? Хьо ма чIогIа верас хилла дIахIоьтти. Хьо вала мичара вели? – элира, хавнтIе ши куьг хIоттийна дуьхьал йогIаеллачо.

Вайн дайша чIогIа лардеш лелийна доьзалш шуьне хавшоран гIиллакхаш, цара дахарехъ лелолу долу маьйна а хууш. Масала, нанас цкъа а шен бераш деца цъаьна шуьне ховшош ца хилла. Тхан бераллин хенахъ дага а ца догIура деца цъаьна охъа а хьина,цъаьна шуьнера хIума яа мегар ду бохург. Дена шенна хIотто беза кча. Бера-на, доьзална-шенна. МаьIне хIума ду иза. Уггаре а хьалха цуьнца ларьеш ерг дена, беран (доьзалан) юкьаметтиг ю. Да, даима а хьаша санна хила везаш ву, цуьнга боллу сий-ларам а болуш.

Нанас уьш цъаьна шуьне ховшо болийча хIун хуьлу цунахъ? Воккхалла-жималла дIадолу. Бер дена хьалха кхийда доладелча, багара яккха а гIертар ду. Иза юкьара марзо, эхъ-бехъ, гIиллакх дIадаккхаран юьхъ хуьлу. Ден лерам дIабоккху цо. Цъаболчу доьзалшакъхъ дена хьалха кчаца-луш гIиллакх хилла. Цунна хьалха ца баларх хIумма а дац кчаца, коьртаниг шенна биллар ду.

Нахана юкьахъ маггане а мегар дац да а, нана а, доьзал

а цъаьна шуьне ховшар. Вайн халкван эхъ-бехкаца догIуш дац иза. вайн гIиллакхца догIуш ма дац нахана юкьахъ, ур-атталла, шен доьзалхочун цIе яккхар а, хьастар-м хьеха а ма де. Ткъа цъаьна шуьне ховша буйIабелча и дерриге хила герга ду.

Вайн дайша лелийна оьзда гIиллакх ду шуьне да а, доьзал а кьастийна хаар. Доьзалехъ ден меттиг ларьар ду иза. Ден меттиг баьрчехъ ю. И чохъ а волуш доьзалехъ цъаьннан бакьо яц баьрче ваьлла охъа-хаа. Охъаххаарх дерг аьлча, ден бакьо йоцуш охъахаа ца деза цъа а бер. Иза а ду хаза гIиллакх.

Гой хьуна, Хьасан, дуккха а хIуманаш ду хIусамехъ шун хIотторца доьзна. Уьш дерриге а дийцина а вер вац. Коьрт-коьртаниг ас хьахий. Бакьду, тахана уьш лардеш боцуш а хаало вайна. Халахеташ делахъ а, тIаьхъ-тIаьхъа алсамбовлуш а бу и саннаш. Шун хIотторехъ, шуьне ховшорехъ тIеобьцун керла гIиллакхаш ду, хьенан ду а, мичара ду а хууш доцу. Цо дика болх биьр бац.

Вай, хьалха хилла долу нохчий а долуш, даха луш делахъ, цара лелийна гIиллакхаш лелон деза. Вайн эзарнаш гIиллакхехъ цъа а дац дIатаса мегар долу, шен маьйна дан йиш йолуш. Вай дуьйцуш долуш шун хIотторан а, шуьне хааран а гIиллакх а ду царх.

ХIара къамел деш цъа хIума дагадае суна. Хьалхуо, вайна юкьахъ хилла ду иза. Цъа кьо-нах волчу хьаша воьссина хилла. ХIусамнанас кчаца а кечби-на, хьешана хьалха хIоттийча, церан жима бер, шуьнна тIе а дена, цу чохъ йолчу хIуманна тIекхевдина (шена Iеминарг а, могуьйтуш хиллрг а дина-кх цо). Хьешо тIара тоьхна, дIачовхийна кIант. Важа шен дега а хьаьжна, мохъ тоьхнна велха волавелла. Паккха, хьешаца цъаьна хивна Iаш волчу хIусамдас аьлла боху: «Хьенех, ма вуон туьйхи ахъ цунна. Вайн хIара цъаь бен ван а ма ваца-ра»,– аьлла. «Цъаь бен а ца хилча, иза а мегаш а ца хилча къа дац хьан?», аьлла хиллера хьешо. Иза бакьлуйиш а хилла. Кхин цул тIаьхъа хьешана хьалха хIоттийначу шун чу-м ца кхевдина кIант. И-м стенна дуьйцура, цуьнан тIаьхьенех долу бер а-м ца кхевдина. Вай-на безваз бу и доьзал а, церан тIаьхьенаш а.

Оьшучохъ иштта а кхето мегар ду бер. Амма иза нийса ду ала ца гIерта со. Хьеше а ца кхетадойтуш, нанас ша кхето деза бер. И ду нийсаниг. Ний-саниг лелор вайна тIехъ ду....

– Дада, деца цъаьна шуьне хаа цкъа а мегаш дац цуьнан йо!ана а, кIантана а?-хьаьттира Хьасанца цъаьна волчу Ахь-мада.

- Ду. Дера ду. Дас ша ло шен доьзалхочунна и бакьо, иза

Дадаев Сайд-Хьасан

Продолжается подписка на газету «Исламан зIаьнарш»!

Тридцать лет прошло с тех пор, как вышел первый номер религиозно-просветительской газеты «Исламан зIаьнарш».

На ее страницах публикуются проповеди, газета рассказывает об основах религии Ислам, о жизни святых авлийа, о наших прекрасных обычаях и традициях... Также читатель может узнать о достойных, благородных поступках и жестах наших соотечественников. У каждого из нас есть возможность подружиться с этой газетой, задать редколлегин вопросы, посоветоваться, рассказать о наболевшем...

Пишите на газету «Исламан зIаьнарш», подписывайтесь на газету «Исламан зIаьнарш»! Цена на подписку: на полугодие – 360 рублей, на год – 720 рублей.

Учредитель:

Министерство информации и печати Чеченской Республики

Куратор газеты Хож-Ахмад-Хаджи Кадыров
Основатель газеты Масуд Заурбеков
Главный редактор Фарида Заурбекова

Адрес учредителя/издателя: 364060, г. Грозный, бульвар Дудаева, 8.

Адрес редакции: 364024, г. Грозный, ул. Н.А. Назарбаева, 92.
Телефон: 8-928-088-85-50; E-mail: zori-islama@mail.ru; Индекс газеты: 54 928,
Газета зарегистрирована в Управлении Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Чеченской Республике 1 декабря 2015 года. Регистрационное свидетельство ПИ № ТУ 20-00110.

Мнение редакции может не совпадать с мнением автора. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. Газета выходит 2 раза в месяц по четвергам на русском и чеченском языках. Свободная цена. Тираж – 3000 экз. Передано в печать: 03.03.2021 г. 15:00. Подписано в печать: 03.03.2021 г. 16:00. Заказ № _____ Газета отпечатана в типографии издательства ООО «Плаза». Адрес: 357748, г. Кисловодск, ул.Седлогорская, 161.